

TNC AKTUELLT

Ärgång 19(1977):1

Tekniska nomenklaturcentralen

Box 43 041

100 72 Stockholm

Tfn 08-84 04 90

SINFDOK-UTREDNINGEN

SINFDOK-utredningen tillsattes som bekant sommaren 1975 med riksdagsledamoten Lennart Pettersson som utredningsman. Sedan denne efter riksdagsvalet i fjol av sagt sig uppdraget har till ny utredningsman fr.o.m. den 1 februari 1977 utsetts civilingenjör Harry Brynielsson. Brynielsson har meddelat att han under den tid utredningen pågår frånträder befattningen som ordförande i TNCs styrelse och inte deltar i styrelsens arbete.

Utredningen räknar med att ha slutfört sitt arbete under hösten 1977. En ny form för det statliga finansiella stödet åt TNC kan som ett resultat av utredningen bli aktuell fr.o.m. budgetåret 1978-79.

Utredningen har enligt direktiven arbetat med hjälp av delutredningar, utförda inom Styrelsen för teknisk utveckling (STU), Statens industriverk och Statskontoret. Under fjolåret lämnade TNC på begäran av STU en promemoria varvid bl.a. framhölls att enligt TNCs uppfattning STU vore ett lämpligt organ att överta den finansieringsroll som SINFDOK haft gentemot TNC, om SINFDOK inte längre skulle kvarstå i sin nuvarande form.

Vid överläggningar kring årsskiftet mellan SINFDOK-utredningen och företrädare för TNCs styrelse har det framkommit att man inom utredningen även behandlat för- och nackdelar med en finansiering via Sveriges Standardiseringskommission (SIS).

En snabb återblick på anslagssituationen sedan år 1969 kan ge följande summering.

SINFDOK har beviljat medel för TNCs verksamhet dels i form av årligt anslag för driften, dels efter ansökan i form av s.k. projektanslag, i TNCs bokslut upptagna under rubriken Anslag för särskilda ändamål. Driftanslaget har utgjorts

INNEHÅLL

Sinfdok-utredningen	1
I sökexperternas ljus	2
Ny föreståndare vid TNC.	2
TNC-ordlistor i ett internationellt perspektiv	2
På remiss	3
Termfrågor i urval	4

av ett basanslag och ett »rörligt» tilläggsanslag som uppgått till 60% av föregående års sammanlagda medlemsavgifter. För år 1976 uppgick basanslaget till 100 000 kr. (1975: 90 000 kr.) och tilläggsanslaget till 126 690 kr. (1975: 120 000 kr.). Sammanlagt erhöll TNC således under året ett driftanslag på 226 690 kr. (1975: 210 000 kr.).

Anslag för särskilda ändamål är inte som driftanslaget bundna till TNCs med kalenderår sammanfallande budgetår. lanspråktagande av anslagna medel är därför beroende av den under året nedlagda arbetstiden för det enskilda projektet, såväl inom som utanför TNCs kansli.

Finansieringsöverblicken underlättas inte av att vissa av de till projektet bundna anslagen avser att täcka utgifter för verksamheter av löpande karaktär, inskrivna som åligganden i TNCs stadgar. Till verksamheter av detta slag kan räknas t.ex. utveckling av systemet TERMDOK, granskning av standardförslag m.m., utarbetande av ordsamlingar, nordiskt och övrigt internationellt samarbete.

För sekretariatets del har denna arbetssituation inneburit att alla medarbetares arbetstid har varit till trängsel fylld av arbetsuppgifter. Denna

situation innebär å andra sidan ingen nyhet för TNCs medlemmar och övriga intressenter; den har varit ett lätt iakttagbart fenomen under åtminstone den tidrymd av snart 20 år som TNC haft sin verksamhet förlagd till Stockholm. Det kan visserligen noteras att under denna tid en personalförstärkning ägt rum: sekretariatet, som vid TNCs flyttning från Västerås till Stockholm år 1957 uppgick till sammanlagt fyra personer, efter periodvis nedgång till 2 1/2 nu består (mars 1977) av sju personer.

I SÖKEXPERTERNAS LJUS

Tekniska litteratursällskapet, TLS, har kommit ut med en nyttgåva av sitt bibliografikompendium (Kompendium i bibliografi. – Stockholm 1975). Det kännetecknas bl.a. av en anmärkningsvärd anspråkslöshet när det gäller referenser till svenskt terminologiskt arbete. Särskilt när det gäller de allmänna och inledande avsnitten saknas sålunda praktiskt taget helt och hållet hänvisning till TNCs verksamhet, som till dags dato avsatt i drygt sextioålet publikationer några tiotusental rekommendationer till termer med definitioner och utländska motsvarigheter inom tekniken och dess grund- och gränsvetenskaper. Att denna verksamhet dessutom kompletteras med daglig upplysningstjänst med information om tillgängliga ordböcker och ordlistor av annat ursprung är ju en uppgift som möjligen också kunde vara av intresse för litteratursökande dokumentalister på lexikografins och terminologins områden.

Att man däremot (s. 16) nästan emfatiskt uttrycker värdet av Elseviers ordböcker kan väcka förvåning hos den som tar del av uttalandet i Aslib Technical Translation Bulletin 1976:2, s. 54 där det sägs om Elseviers flerspråkiga ordlistor att »they were usually disappointing and not worth the price. They had no definitions».

Författare av enstaka avsnitt i bibliografin ger visserligen exempel på ingående kännedom om TNCs existens. Det allmänna intrycket blir, har det rapporterats till TNC, att bibliografins terminologiska avsnitt inte tillräckligt beaktat TNCs verksamhet.

NY FÖRESTÅNDARE VID TNC

Till föreståndare och VD fr.o.m. 1 april 1977 har TNCs styrelse utsett ingenjör Lars Algotsson. Han kommer närmast från Telefonaktiebolaget L M Ericssons standardiseringsavdelning, där han ansvarat för verksamhetens planering och utbildningsfrågor samt även handlagt frågor rörande terminologi och måttenheter. I samband härmed har han även ingått i Internationella Elektrotekniska Kommissionens (IEC) och Internationella Teleunionens (ITU) styrkommitté för arbetet på en gemensam teleteknisk ordlista.

Tidigare verkade Lars Algotsson som sekreterare och utredningsman vid Svenska Elektriska Kommissionen och som sekreterare i Svenska Teleindustriföreningen.

TNC-ORDLISTOR I ETT INTERNATIONELLT PERSPEKTIV

TNC 62 Avfallsordlista, som beräknas utkomma i slutet av mars i år, blir den tredje ordlistan i TNCs publikationsserie som innehåller definitioner översatta till engelska. De andra två är TNC 40 Korrosionsordlista och den helt engelskspråkiga parallellutgåvan TNC 57 E Glossary of Heat Treatment.

Det nordiska samarbetet på avfallsordlistan väckte tidigt ett intresse även internationellt. En översättning av definitionerna i remissutgåvan, utförd av Finn Colov från det danska Terminologikontoret vid Kommissionen för de Europeiska Gemenskaperna (EG) i Luxemburg, sändes till Department of Environment i London för granskning. Ett annat departement i Storbritannien, Department of Industry, har redan tidigare dokumenterat sitt intresse för TNC och då särskilt TNC 40 (jfr TNC-Aktuellt 1976:2).

Första veckan i februari i år besökte Göran Walter och Finn Colov London för att få till stånd en slutlig granskning av ordlistan med olika engelska fackexperter. Intresset för och behovet av en internationellt gångbar ordlista inom området visade sig tydligt vid samtal med företrädare för Department of Environment, Greater London Council och Institute of Solid Wastes Management. Diskussionerna underströk också allmängiltigheten i de principer som varit vägledande för det nordiska samarbetet, dvs. att

nationella avvikelser i t.ex. lagstiftning inte i alltför hög grad får påverka utformningen av en konsekvent uppbyggd terminologi med långt tidsperspektiv och med en strävan till internationell begreppsamordning.

Arbetsgruppen har också gjort stora ansträngningar för att få fram så goda franska och tyska översättningar som möjligt. Kontakt har därvid tagits direkt med det franska Ministère de la Qualité de la Vie och med det västtyska Umweltbundesamt.

I samband med diskussionerna i London om avfallstermerna besökte Walter och Colov också Bulding Centre och överlämnade för granskning en av Colov utförd översättning till engelska av TNC 60 Träbyggnadsordlista.

PÅ REMISS

Ett par ordlistearbeten har kring årsskiftet nått fram till remisstadiet. Berörda instanser har tillställts materialet med begäran om yttrande. Några exemplar finns dock kvar och kan av intresserade beställas från TNCs kansli.

Korrosionsordlista

Skillnaden mellan remissutgåvan och den nu gällande korrosionsordlistan TNC 40 är obetydlig. Antalet termer har dock ökat med omkring 60%. Till språken engelska, franska, tyska, danska, norska och finska har vidare fogats ryska. Utredningsmannen, professor Einar Mattsson på Korrosionsinstitutet, har inhämtat synpunkter från en rad specialister innan arbetet nu sänds ut till en vidare krets.

Nyheter är bl.a. ett antal termer för ytegenskaper (bildklarhet, glans, reflektans m.fl.) och en utbyggnad av anodiseringstermerna (direktfärgande anodisering, färganodisering, naturanodisering m.fl.).

Remisstiden utgår den 21 mars 1977. Systerorganisationer till TNC och Korrosionsinstitutet i grannländerna har särskilt ombetts granska ordlistan. Utgivning av en separat engelskspråkig version övervägs.

Pappersordlista

SIS och TNC har beslutat gå samman i sina revideringsarbeten på dels SIS 15 20 05 Pappersordlista, dels TNC 29 Ordlista, termer och definitioner inom massa-, pappers- och fiberskiveindustrin.

Den remiss som nu tagits fram innehåller ca 1 130 termer med svenska definitioner och motsvarigheter på engelska, franska, tyska, norska och finska. Intresse har yppats att även få med danska termer.

I förhållande till den på ISO-arbete grundade SIS 15 20 05 innehåller den nya ordlistan ett stort antal termer från massasidan. Härigenom har beröringspunkterna med TNC 29 ökat.

Remisstiden utgick den 15 februari 1977. En särskild engelskspråkig version är under förberedelse.

TERMFRÅGOR I URVAL

I sin rådgivande verksamhet har TNC uttalat sig i följande termfrågor. Ställningstagandet är inte alltid det slutgiltiga, eftersom flera terminologiska problem kan vara förknippade med termen. Ett syfte med publiceringen är att stimulera till synpunkter från läsekretsen.

bergsylta

E rock debris

F

D

blandning av löst berg och **borrkax**; kvar efter lastning av sprängt berg

borrkax, -et

E (drill) cutting, chippings

F sédiments m pl d'un forage

D Bohrschmand m

finkrossat bergmaterial som bildas i borrhål vid borrhning i berg eller sten (TNC 59)

buller, se under vitt brus**emissivitet**

E emissivity

F

D Emissionsvermögen m, Emissionsgrad m kvot av strålning som utsänds från en yta och strålning som skulle utsändas av en ideal svart kropp vid samma temperatur

flottörmätare

E cone-and-float meter

F gyromètre m, débitmètre m

D Schwebekörpermessner m

mätdon för volymflöde; består av kanal utformad som en stympad uppochnedvänd kon kring en fritt rörlig kropp som vid fluids uppåtriktade strömning lyfts till en nivå som är funktion av volymströmmen

Flottörmätare tillverkas under bl.a. varumärket Rotameter. Detta ord bör inte användas som allmän teknisk term.

formel

E formula

F formule f

D Formel f

sammansättning av symboliska tecken som anger relation mellan storheter eller sammansättning, omvandling o.d. för ämne; jfr **lag, sats**

hydraulisk resistans

E hydraulic resistance

F résistance f hydraulique

D hydraulischer Widerstand

motriktad kraft i vätska som uppstår vid friktion mellan vätskepartiklar eller mellan vätska och gränsvägg

hållorder

E hold command

F

D

styrsignal som låser ett momentant värde i ett mätsystem eller styrsystem och tillåter avläsning vid godtycklig tidpunkt

kvalitativ provning

E qualitative testing

F

D

provning för att bestämma förekomst, identitet e.d. hos en egenskap

kvantitativ provning

E quantitative testing

F

D

provning för att bestämma ett storhetsvärde hos en egenskap

lag, inom vetenskap och teknik

E law

F loi f

D Gesetz n

regel, **sats** eller **formel** som uttrycker ett fenomenets konstanta, naturnödvändiga inträffande

sats, inom vetenskap och teknik

E thesis

F thèse f

D Behauptung f

påstående, antagande, princip e.d., uttryckt i en sammanträngd språklig form; jfr **formel, lag**

vitt brus, inom elteknik

E white noise

F bruit m blanc

D weisses Rauschen n

Slumpmässig variation hos elspänning eller elström med konstant energi i varje intervall mellan två godtyckliga frekvensvärden

Vitt brus kan återges akustiskt och kan då vara **buller**, dvs. önskat ljud.